

Siloe

ROČNÍK XXI.
JANUÁR 2022

ČASOPIS EVANJELICKÉHO A. V. CIRKEVNÉHO ZBORU LEVICE

Zj 22,13

Ja som alfa a omega,
prvý a posledný, začiatok
a koniec

Milí priatelia, počas adventného a pôstneho obdobia sa nachádza na oltári a kazateľnici fialové rúcho. Viete aký biblický nápis zdobí toto rúcho? Nuž žiadny. Na rúchu je zobrazená otvorená Biblia s dvoma gréckymi písmenami: Alfa a omega. Pri pohľade na ne nám prídu na um slová Pána Ježiša Krista zo Zjavenia Jánovho: *Ja som alfa a omega, prvý a posledný, začiatok a koniec.* (Zj 22,13)

Minulý rok sme na službách Božích na pokračovanie preberali 10 egyptských rán. Tieto pohromy boli ničivé, ale ako sa začali, tak aj skončili. Pán Boh ich ničivú moc dopustil, ale mal ich absolútne pod kontrolou. Ale pre celé generácie Izraela sa stali silným svedectvom o tom, že moc Hospodinoва je veľká a keď ich bude ochraňovať, nemusia sa ničoho báť. No bolo to aj svedectvo pre okolité národy, ako izraelský Boh Hospodin pokoril Egypťanov. Skrátka to sa nedalo nikde zamlčať.

Dnes nás neničia egyptské rany, ale sa nachádzame uprostred pandémie ničivého koronavírusu. Kristus je však počiatok a koniec. Alfa je začiatok, prvé písmeno gréckej abecedy. Vírus, ktorý ničí celý svet, je pomenovaný ako delta, to je štvrté písmenko gréckej abecedy. Teraz sa zistil ešte infekčnejší variant, ktorý sa

zdroj: pixabay.com

volá omikron podľa 15. písmenka gréckej abecedy. Nevie, koľko variantov koronavírusu sa ešte objaví. Ale pravdepodobne budú pomenované ďalšími písmenami gréckej abecedy. To posledné písmeno gréckej abecedy je písmeno omega.

Čiže z tohoto pohľadu to vidíme inak. Kristus je alfa a omega, prvý a posledný, počiatok a koniec. Keď dopustil pandémiu, tak raz jej urobí koniec a to bude tá omega. Nevie, dokedy bude ešte trvať. Ale viem, že prostredníctvom tejto pandémie si Boh viac priťahuje ľudské duše k sebe. Rozprávam sa s veľkým množstvom ľudí. Mnohí zhodne potvrdili, že teraz svoju vieru prežívajú intenzívnejšie ako kedykoľvek predtým a majú možnosť poznať Boha osobnejšie.

Modlitba:

Pane Ježišu, na začiatku nového roku 2022 stojíme pred Tebou v prvom rade s vďakou za Tvoje vedenie počas roku minulého. Ďakujem, že sme vo svojej viere napriek zúriacej pandémie mohli viac poďrásť. Zároveň prosíme o potešenie pre všetkých, ktorí počas tejto pandémie stratili svojich blízkych. Nevie, čo nás čaká v tomto novom roku 2022. Vkladáme sa do Tvojej milostivej náruče a prosíme, aby si nám bol milostivým. Ochraňuj nás od zlého a drž nás pevne vo svojej ruke, aby sme Ťa ešte hlbšie a bližšie spoznali.

AMEN

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku

Pastiersky list Zboru biskupov ECAV k Vianociam 2021

Drahí, sestry a bratia, milé cirkevné zbory,

prihovárame sa vám v zložitej situácii, ale hneď s prvými slovami chceme zdôrazniť, že radosť Vianoc nám nemôže vziať žiadna pandémia a s ňou súvisiace obmedzenia. Božia láska k nám, zjavená v Ježišovi Kristovi je svetlom, ktoré prežaruje akúkoľvek temnotu.

Premýšľame nad tým, ako sa zmenil rámec nášho života, témy i rétorika, ktorá Vianoce sprevádzala. Najväčšími problémami Vianoc bývali všadeprítomný zhon a konzumné poňatie sviatkov. Svoje si od nás vypočuli aj tí, ktorí zhromaždenia cirkvi navštívili iba na Vianoce. Stačí však neviditeľný vírus a už druhé Vianoce riešime úplne iné problémy: strach o život, bolesť po strate drahých, všadeprítomnú neistotu, ohrozenie príjmov domácností a mnoho iných. Čo by sme za to dali, keby mohla byť celá komunita našich cirkevných zborov spolu. Keby sme si bez obáv mohli podať ruky, objasť sa, želať si požehnané Vianoce. Keby mohli evanjelium o Božej láske skláňajúcej sa k nám v dieťati Ježišovi počuť aj tí, ktorí prídu iba raz v roku. Aké samozrejme boli pre nás tieto veci. A akými sa stali nesamozrejmy! Vážili sme si ich dostatočne? Vnímali sme ich ako dar, ako milosť? Premýšľajme o tom v pokání pred Bohom.

Zvláštna otázka znie: Priniesla pandémia predsa niečo pozitívne? Na vlastné prekvapenie konštatujeme, že advent i Vianoce urobila osobnejšími, viac idúcimi po podstate. V cirkvi si už nevystačíme s kritikou zhonu, konzumu, reklám, ani s kritikou sekulárneho sveta, ktorému kresťanský obsah Vianoc nič nehovorí. Nemusíme vyzývať, aby ľudia spomalili, stíšili sa, boli viac sami so sebou, s najbližšími, s Bohom. Všetko to tu je. Vôbec neplatí, že pandémia znemožnila slávenie Vianoc. Ona znemožnila iba spoločné slávenie Vianoc tak, ako sme naň boli zvyknutí. Ale radosť ľudskej duše zo sklonenia sa milujúceho Boha k nám v Ježišovi Kristovi, tú pandémia nemôže a nedokáže vziať!

Nechceme zostávať iba pri popisoch našej situácie počas tohtoročných Vianoc. Chceme ako Božie deti urobiť kroky ďalej. Nie z vlastných síl, oduševnenia a hrdinstva, ale z moci vianočného evanjelia. Z moci Boha, ktorý sa skláňa k nám v Ježišovi a naplňa nás Duchom Svätým. Miluje nás absolútnou láskou, ktorej znamením sú betlehemske jasle, ako i golgotský kríž.

Ako priamu Božiu reč k nám prijmime štyri výzvy z listu Rímskym 12, 12 – 13. Počujeme: „Veselte sa v nádeji“. Prijmime povzbudenie, nech dusno pandémie neudáva základný tón nášmu životu. Tým nech je nádej, ktorú nám prináša Ježiš a ktorá vyúsťuje vždy do radosti. Počujeme: „V súžení budte trpezliví“. Prijmime povzbudenie, aby sme v prítomných komplikáciách života zachovali trpezlivosť, boli statoční, potlačili osobné horkosti a prispeli k pokoju. Počujeme: „V modlitbe vytrvalí“. Prijmime povzbudenie, aby sme udržiavali modlitebné spojenie s Bohom, najsilnejší nástroj živého vzťahu s Ním! A napokon počujeme: „K potrebám svätých ochotní“. Prijmime povzbudenie, aby sme v láske boli všímaví voči starším, osamelým, či vystaveným zložitým situáciám vo našom okolí. Prejavme im jednoduchú osobnú diakoniu.

Nádej v Ježišovi, ústiaca do radosti – trpezlivosť v súžení – vytrvalý modlitebný život – a aktívna láska. Z týchto štyroch ingrediencií nech je umiesený ten najchutnejší a najvoňavejší koláč našich tohtoročných Vianoc. V bratskej láske sa cítime byť s Vami spojení; so sestrami a bratmi v duchovnej službe, slúžiacimi dobrovoľníkmi, s roztrúsenou, ale Ježišom Kristom stále milovanou cirkvou, zloženou zo všetkých generácií. Nech nikdy nezamĺkne naša chvála a vďaka! Ani počas tohtoročných Vianoc.

Ivan Elko
gen. biskup ECAV

Ján Hroboň
biskup ZD ECAV

Peter Mihoč
biskup VD ECAV

Dejiny kresťanstva (2. časť)

V apoštolskej dobe (90 – 150)

Už v apoštolskej dobe sa ukázalo, že židovstvo ako celok sa ku Kristu neobrátilo. Po zničení Jeruzalema sa ťažisko židovského náboženského života prenieslo do synagógy v diaspóre. Kresťania zo židovstva sa volali ebioniti (chudobní). Dbali na obriezku, svätenie soboty a na predpisy zákona Starej zmluvy. Od židov sa odlišovali tvrdením, že Mesiáš už prišiel v Ježišovi z Nazareta, ktorý bol človekom od Boha dodatočne vyvoleným za Mesiáša. Apoštola Pavla pokladali za kacíra.

Obradné predpisy a ceremónie boli však čoskoro prekonané misijnými záujmami, pre ktoré rímske impérium vytvorilo predpoklady sieťami ciest, mestskou kultúrou a helenizmom, ten okrem štátneho kultu cisára pripúšťal aj iné náboženstvá. Zhromaždenia kresťanov boli uzavreté a preto vznikali podozrenia, obviňovania a nenávisť. Židovstvo bolo v Rímskej ríši povolené náboženstvom, kresťanstvo bolo nepochopenou sektou. Už cisár Claudius (41 – 54) vyhnal z hlavného mesta židov pre nejasné spory o Krista. S prenasledovaním kresťanov začal Nero (54 – 68), keď požiar Ríma roku 64 chcel zvaliť na kresťanov a dal ich ukrižovať a upalovať, hádzať dravým zverom. Ku koncu vlády Domiciána (81 – 96) začali zvesti o Kristovi chápať politicky. Mnohých kresťanov popravovali a posielali do vyhnanstva. Za Trajána (98 – 117) pokladali kresťanov za verejných nepriateľov a keď odmietli pohanské obete, trestali ich smrťou. Ukrižovaný bol jeruzalemský biskup Simeon, zverou roztrhaný antiochenský biskup Ignác. Cisár Marcus Aurelius povedal Polykarpovi, biskupovi zo Smyrny: „Šetri svoju starobu, zloreč Kristu a prepustím ťa na slobodu.“ Polykarp mu odpovedal: „Osemdesiatšesť rokov slúžim svojmu Pánovi a nikdy som nič zlého neurobil, akoby som Mu, svojmu Kráľovi a Vykupiteľovi mo-

hol zlorečiť?“ Keď sa mu cisár vyhrážal, že ho dá upáliť, Polykarp mu odpovedal: „Ty mi takým ohňom hrozíš, ktorý len jednu hodinu horí a potom vyhasne, lebo nepoznáš večný plameň posledného súdu, ktorý je bezbožníkom pripravený!“ – Upálili ho.

Napriek prenasledovaniu rástla kresťanská literatúra. Stará zmluva, ktorú pri službách Božích používali aj kresťania, bola už uzavretá na synode v Jamnii v roku 90 po Kr. V diele apoštolov pokračovali apoštolskí otcovia: Barnabáš, spolupracovník Pavlov z Cypru, biskup v Miláne, Kliment, biskup v Ríme, napísal list do Korintu a bol umučení, Hermas napísal spis „Pastier“, Ignác, biskup antiochejský, napísal sedem listov, Polykarp, biskup v Smyrne, napísal list do Filipis, Jánovým žiakom bol Papias, biskup v Hierapolise. V zvesti apoštolských otcov je zrejmy odklon od apoštolov, dôraz sa už kladie na mravnú záväznosť a cnostný život.

Pohanstvo však pôsobilo na kresťanstvo aj ideovo. Ireneus pomenoval zmiešaninu východných náboženstiev s gréckou filozofiou gnosticizmom. Toto synkretisticko – nábožensko – filozofické hnutie ma predkresťanský začiatok v dualistickej predstave o svete. Jej predstaviteľmi boli Basilides, Valentinus a osobitne pre kresťanstvo závažný Markion (+ 160), syn kresťanského biskupa, otcem vyobcovaný, bohatý obchodník. Vo svojom diele „Protiklady“ zdôrazňoval rozpor medzi Starou a Novou zmluvou, uznával len Pavla, odmietal vieru vo vzkriesenie aj eschatologickú nádej. Príťažlivé boli jeho mravné požiadavky askézy a jednoduché bohoslužby.

V cirkevných zboroch sa ustaloval poriadok vedenia viacerými presbytermi, potom jedným biskupom, ktorý bol prvý medzi rovnými. Bohoslužobné zhromaždenia bývali ráno, vo sviatočný deň – nedeľu – deň vzkriesenia a založenia cirkvi zoslaním Ducha Svätého večer. Pôstne dni boli streda a piatok. Vianoce svätili 6. januára na Zjavenie. Krstili dospelých aj detky ponorením alebo trojnásobným pokropením. Z krstného vyznania sa vyvinulo apoštolské vyznanie.

(pokračovanie na budúce)
Veselý Daniel: Dejiny kresťanstva, Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1994, str. 10 - 11)

Prenosy Služieb Božích
 Vianoce a Nový rok 21/22

12. december 2021
 • 10.00 TROJKA, Bratislava- Petržalka

24. december 2021
 • 16.00 Rádio Regina, Púchov
 • 17.00 TA3, Pezinok

25. december 2021
 • 10.00 JEDNOTKA, Stará Turá

26. december 2021
 • 9.05 Rádio Slovensko, Šahy

2. január 2022
 • 9.00 DVOJKA, Košice

ECAV

Michal Bodický aktuálny aj dnes

S menom Michala Bodického som sa prvýkrát stretol v roku 1997, keď som začal študovať na Evanjelickej teologickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V jednej fakultnej prednáške sa tejto postave venoval profesor Karol Gábriš. Všetkým študentom prízvukoval, že ide o dôležitú osobnosť, ktorú by mal poznať každý evanjelický študent teológie a neskôr každý evanjelický kňaz. Po ukončení svojich teologických štúdií som bol Zborom biskupov ECAV menovaný za kaplána do cirkevného zboru Kokava nad Rimavicou s pôsobnosťou aj pre cirkevný zbor v Kraskove. Tieto starobylé cirkevné zbory sa dnes nachádzajú v Rimavskom senioráte. V cirkevnom zbore Kokava nad Rimavicou som bol po skončení kaplánskej služby zvolený za zborového farára, kde som pôsobil až do roku 2014. Počas celého spomínaného obdobia som administroval aj cirkevný zbor v Kraskove.

Archív vo veži kostola

Okrem svojej duchovnej práce som sa venoval aj štúdiu teritoriálnej cirkevnej histórie, preto som bol po pár rokoch zvolený za archivára Rimavského seniorátu. Rozhodol som sa, že sa pokúsim detailne preskúmať seniorálny archív, ktorý bol vlastne archívom bývalého Malohontského seniorátu. Tento sa v roku 1952 pretransformoval do podoby súčasného Rimavského seniorátu. Archív bol uložený vo veľmi zanedbanom stave vo veži kostola v Rimavskej Sobote. Mojimi rukami začali prechádzať mnohé histo-

rické dokumenty, staršie i novšie, vydávajúce svoje svedectvo o duchovných zápasoch našich evanjelických predkov. V priebehu roku 2008 som v tomto archíve natrafil na zvláštne dielo s názvom *Čo sa robí w cirkwi ewanjelickej dľa augs. vyznania v Uhorsku?* Táto knižka bola určená pre vysokých i nízkych, učených i neučených, predstavených i podriadených. Vytlačená je švabachom a napísaná v dobovej slovenčine z konca 19. storočia. Autor bol uvedený pod pseudonymom Milovník Boží. Ku knižke bol pripojený list písaný v maďarčine, ktorý toto dielo označuje za panslávske a veľmi nebezpečné pre evanjelickú cirkev v Uhorsku. Moja zvedavosť nemala hraníc a zaumienil som si, že si spis podrobne preštudujem. Zistil som, že pseudonym Milovník Boží

patril farárovi Michalovi Bodickému, ktorý v rokoch 1878 – 1895 pôsobil v cirkevnom zbore Pondelok. Táto obec sa v roku 1964 zlúčila s obcou Veľká Suchá a vytvorili súčasnú obec Hrnčiarska Ves. Z hľadiska cirkevnej lokalizácie patrí k Novohradskému seniorátu, ale až do roku 1952 bola súčasťou historického Malohontského seniorátu.

Čo sa robí w cirkwi ewanjelickej dľa augs. vyznania v Uhorsku?

Ako som študoval staré seniorálne zápisnice z oblasti Malohontu, našiel som aj tzv. vyšetrovacie spisy, ktoré sú vedené proti autorovi „panslávskeho diela“ s názvom *Čo sa robí w cirkwi ewanjelickej dľa augs. vyznania v Uhorsku?* Táto publikácia bola vydaná v roku 1891, tesne pre otvorením tzv. „zlopovestnej“ Budapeštianskej synody, kto-

rá okrem iného popresúvala senioráty a pomenila hranice dištriktov v evanjelickej cirkvi v Uhorsku tak, aby nikde nemali Slováci väčšinu. Svojou erudovanosťou, konfesijnou vyhranenosťou a jasnou biblickosťou ma táto Bodického práca nanovo a nanovo priťahovala a vedel som, že sa raz k nej vrátim. Stalo sa tak v roku 2017, keď sa mi podarilo spraviť jej reedíciu a vydať ju vo vydavateľstve Slovenský chov ako môj

Michal Bodický (vpravo) so svojim bratom Samuelom Bodickým (vľavo)

skromný príspevok pri 500. výročí reformácie, určený pre poznanie našich cirkevných a národných dejín.

Rozpomienky a pamäti

Neskôr som sa prepracoval k ďalším dielam Michala Bodického. Najviac ma však oslovila jeho autobiografia s názvom Rozpomienky a pamäti, ktorú vydala v roku 1933 Matica slovenská v Turčianskom sv. Martine. Vedel som, že ide o hlboké dielo, mohli

Evanjelická fara v obci Ponedelok, v pozadí s vežou evanjelického kostola. Prvé stále pôsobisko Michala Bodického

Oltár evanjelického kostola v obci Ponedelok

by sme povedať, o akýsi jeho osobný odkaz pre evanjelickú cirkev na Slovensku. Nie je to len suché vykreslenie udalostí, ktoré vo svojom živote prežil. Michal Bodický podrobne opisuje v každej etape svojho rozprávania krajinu, v ktorej sa nachádzal, či mestá a obce, ktoré navštívil. Preto sa miestami javí ako cestopis. Všade, kde pôsobil, opisuje život obyvateľov istej lokality, regiónu. Hovorí o miestnom nárečí aj o zvykoch. Ako evanjelický kňaz si všíma v prvom rade náboženskú otázku. Približuje život jednotlivých cirkevných zborov v seniorátoch, v ktorých pôsobil. Opisuje, ako vyzerali jednotlivé

kostoly a menovite spomína farárov, ktorí v nich pôsobili. Jeho pohľad je pre nás veľmi vzácny, lebo ide o svedectvo života našich predkov na prelome 19. a 20. storočia. Pre mňa bol nesmierne vzrušujúci opis historického Malohontu, na pôde ktorého som ako kňaz pôsobil jedno storočie po Michalovi Bodickom. V jeho opise seniorátu som v mysli často porovnával minulosť so súčasnosťou. Keďže som v tomto regióne pôsobil 12 rokov a do veľkej miery sa s ním zžil, dodnes je mi svojím spôsobom srdcu blízkym.

Národovec a teológ

Michal Bodický bol známy aj svojím veľmi silným národným povedomím. Všade, kde mohol, sa hlásil k slovenskému národu a bojoval za jeho práva na pôde evanjelickej cirkvi, kde sa v celom Uhorsku tiež ku koncu 19. storočia začínala stále viac pretláčať maďarizácia nemaďarských národov. Veľmi zaujímavý je aj jeho zápas pri tvorbe teologickej fakulty v Bratislave po vzniku Československej republiky. Jeho morálna autorita a teologická erudovanosť spôsobila, že sa stal nielen jej profesorom, ale zároveň aj prvým zvoleným dekanom.

Zakladateľ Všeobecných pastorálnych konferencií

Postava Michala Bodického je dôležitá aj pri zdôrazňovaní čistej

živej viery, pretože sa stal zakladateľom Všeobecných pastorálnych konferencií v evanjelickej cirkvi, a to ešte za existencie bývalého Uhorska. Konali sa vždy raz do roka na rôznych miestach v krajine. Navštevovali ich mnohí farári aj bežní veriaci ľudia. Všetky schôdzky slúžili na povzbudenie a posilnenie vo viere a udržiavaní ducha augsburskej konfesie. Nemalý dôraz sa kládol aj na slovenské povedomie, pretože sa tieto konferencie aj počas existencie Uhorska konali výlučne v slovenčine, čo bolo pre vtedajšiu cirkevnú vrchnosť neprijateľné. Tieto pastorálne konferencie sa tak stali generátorom všeobecného myslenia a konania slovenských evanjelikov, čo je skutočne unikátne.

Unikátny rukopis i autorský prejav

V konečnom dôsledku sa Bodického Rozpomienky a pamäti čítajú veľmi dobre. Samozrejme predovšetkým vďaka pútavému obsahu, ktorý autor zasadzuje do konkrétnych širších súvislostí. Podstatný je aj jazykový štýl, akým je dielo napísané. V Bodického rukopisných dielach by sme videli, že má veľmi krásne, doslovne až maľované písmo. Aj keď jemu samému sa vlastný rukopis nezdal veľmi elegantným, opak je pravdou. To úhľadné spojené rukopisné písmo sa spája s evanjelickými časopismi

Pokračovanie na 6. str.

Dokončenie z 6. str.

vydávanými v Revúcej, kde Michal Bodický navštevoval slávne miestne slovenské evanjelické gymnázium. Z tohto obdobia sa zachovali v tamojších časopisoch jeho básne. Boli to prvé pokusy mládeneckých veršov, ale podrobené tvrdej kritike. Aký krásne uhladený a pospájaný je jeho rukopis (čo v dnešnej tlačenej podobe nevnímame), rovnako pekne sú premyslené a pospájané Bodického vetné konštrukcie. Na Revúckom gymnáziu sa vlastne rodil Bodického unikátny spisovateľský štýl, a preto sa jeho Rozpomienky a pamäti veľmi dobre čítajú.

Príprava Bodického diela do tlače

O Michalovi Bodickom by sme z rôznych uhlov pohľadu vedeli hovoriť ešte veľa a dnes skutočne rozumiem hĺbke slov profesora Karola Gábriša, ktorý nás ako mladých študentov teológie povzbudzoval, nech sa podrobne zoznámime so životnými akcentmi tohto slovenského evanjelického veľikána. Vedel som, že raz sa pokúsim toto dielo vydať v knižnej podobe a ponúknuť ho súčasnému slovenskému čitateľovi, no a teraz prišiel na to vhodný čas. Najskôr som sa pustil prepísať celú prácu do elektronickej podoby. V predchádzajúcom diele Michala Bodického, ktoré som vydal v roku 2017, som však musel text prepísať do spisovnej slovenčiny, keďže slovné zvraty a vetné konštrukcie z konca 19. storočia by boli súčasnému čitateľovi vzdialené a postupne by sa v texte „stratil“. Pri prepisovaní diela Rozpomienky a pamäti som však po tejto forme siahnuť nemusel. Dobová slovenčina zo začiatku 30. rokov 20. storočia je celkom zrozumiteľná aj pre čitateľa žijúceho na začiatku 21. storočia. Ponechal som teda Bodického jedinečný štýl vyjadrovania aj už dnes zastaralý pravopis, v ktorom bolo dielo pôvodne napísané a vydané. V poznámkach pod čiarou som však niektoré, dnes už archaické

slová vysvetlil, aby každý dokázal v hlbších súvislostiach pochopiť originálny Bodického myšlienkový prúd. Na niektorých miestach som sa snažil vysvetliť topografické pomenovanie niektorých miest a obcí ležiacich mimo územia súčasného Slovenska, ktoré sú pre človeka žijúceho v súčasných hraniciach Slovenskej republiky už neznáme. Nie je to žiadny div, veď do roku 1918 tu existovala Rakúsko-uhorská monarchia a Bodický cestoval po mnohých mestách na území vtedajšieho Uhorska. Dnes mnohé z nich ležia v zahraničí, napríklad na území súčasného Maďarska, Srbska či Rumunska. Preto som sa v poznámkach pod čiarou snažil vysvetliť, o ktoré súčasné lokality ide, aby sa čitateľ vedel v Bodického rozprávaní čo najlepšie orientovať.

PodĎakovanie za reedíciu

Ďakujem všemohúcemu Hospodínovi za Jeho vedenie pri reedícii tohto mimoriadne vzácneho literárneho diela aj za všetky podnetné myšlienky, ktoré mi pri tom vsúval do mysle i do srdca. Ďakujem každému, kto mi v tejto práci pomáhal a povzbudzoval ma. Hlavne mojej manželke Kataríne a synovi Danielovi za ich lásku a podporu. Vďačný som svojej Katke aj za jej záverečné zhrnutie tejto knihy do jazyka anglického, univerzálnej reči súčasnej doby.

Mnohé maďarské a nemecké pojmy sám Bodický vo svojom diele prekladá. Tie, ktoré necháva bez prekladu, som vysvetlil v poznámkach pod čiarou. Pred rokom 1918 každý občan Uhorska musel ovládať maďarčinu, preto niektoré maďarské slovné spojenia Bodický ani neprekladá, pretože im rozumel každý. Dnes to tak nie je, preto ďakujem Ing. Eve Ölveczkej, ktorá sa podujala na preklad spomenu-

Michal Bodický so svojimi žiakmi na fare v Pondelku. V zadnom rade prvý sprava je Ján Bott, neskorší básnik Ivan Krasko

tých maďarských slov a slovných zvrátov do slovenského jazyka. aj za jej záverečné zhrnutie do maďarského jazyka. Ako presbyterka cirkevného zboru v Leviciach to robila s veľkým vnútorným citom a láskou k našej evanjelickej cirkvi.

Ďakujem aj Mgr. Milici Jozafovej za jej záverečnú sumarizáciu Bodického diela do nemeckého jazyka a za jej pomoc pri preklade niektorých nemeckých slov. Vážim si aj jej usmernenia, týkajúce sa rôznych topografických a nárečových prvkov vyskytujúcich sa v okolí Pondelka – Hrnčiarскеj Vsi. Cítiť, že ako dozorkyňa miestneho cirkevného zboru je zapálená pre službu drahej evanjelickej cirkvi a je hrdá na Michala Bodického, ktorý v Pondelku vyoral pred sto rokmi hlbokú duchovnú brázdú, citelnú aj v súčasnosti.

Nakoniec som rozhodol túto Bodického prácu zatarktívniť uverejnením súčasných fotografií kostolov, ktoré sa v texte spomínajú. Verím, že si čitateľ takýmto spôsobom dokáže ešte plastickejšie predstaviť miesta, o ktorých Bodický v knihe píše. Zároveň sa tieto fotografie môžu stať aj určitým druhom pozvánky

pre čitateľa budúcnosti navštíviť niektorú lokalitu. Vďačný som aj bratovi farárovi Mgr. Ondrejovi Pefkovskému, ktorý napísal genealógiu rodu Abaffyovcov z Aradáča v srbskej Vojvodine. Manželka Michala Bodického pochádzala práve z tohto zaujímavého rodu, preto je namieste, aby táto genealógia bola publikovaná v závere knihy, z ktorej je zrejмый cit a ereudovanosť autora s dolnozemskými vojvodinskými koreňmi pre túto tému.

Čitateľovi tohto vzácneho knižného klenotu, napísaného pred deväťdesiatimi rokmi, prajem hlboký duchovný zážitok pri štúdiu Bodického diela, ktoré je svojimi mnohými akcentmi stále aktuálne aj pre súčasného človeka.

Martin Riecky
Článok bol prevzatý
z Evanjelického Posla spod Tatier,
ročník 111, dvojčíslo 47 – 48 zo dňa
23. novembra 2021, str. 12 - 13

Prispejte na vydanie knihy Michala Bodického

Radi by sme vás poprosili o spoluprácu. Dajte vedieť všetkým svojim priateľom, známym, kolegom a ak máte záujem, podporte knihu aj finančne.

Pre dobrovoľných darcov je pripravená darovacia zmluva, kontaktujte nás na: **riaditel@tranoscius.sk** alebo na telefónnom čísle: **0918220669**

Podporiť vydanie knihy je však možné akoukoľvek sumou bezhotovostným prevodom na účet vydavateľa v tvare IBAN:

SK39 1111 0000 0066 0564 7031

ako variabilný symbol uveďte: **2022**

správa pre prijímateľa: **Vaše priezvisko, adresa a tel. číslo.**

Ak sa váš príspevok rovná sume minimálne 13 € alebo je vyšší, dostanete od nás ako poďakovanie jeden výtlačok knihy. Knihu zasielame na adresu podporovateľov prednostne – ihneď po jej vydaní.

Ak sa rozhodnete prispieť na vydanie knihy sumou minimálne 25 € a viac, dostanete dva výtlačky knihy a navyše uvedieme (s Vaším súhlasom) Vaše meno (názov organizácie) v publikácii v časti Poďakovaniu podporovateľom vydania.

Ďakujeme za podporu, redakcia EPST

Za dobrodružstvom radosti a poznania

Nájsť čiernu skrinku zo strategického lietadla. Asi tomuto sa rovná objaviť Bodického Rozpomienky a pamäti. To je moja osobná skúsenosť. Začítajte sa aj vy! Dá sa začať na ktoromkoľvek mieste, vždy to bude mimoriadne cenné dobrodružstvo radosti a poznania.

Ako chlapec som nemal vo zvyku vyťahovať otcove knihy z knižnice na krajňanskej fare. Už teda ani neviem, ako sa Rozpomienky a pamäti dostali do rúk mne. Čítal som, no výhradne iba kapitolu o Krajnom. Prostredie rodnej fary, vršku Čipčiny s kostolom, zvonickou a cintorínom, a vôbec kopaničiarske prostredie cirkevného zboru som nevýslovne miloval. Správy z dávnych čias presne zapadli do týchto romantických nálad.

V krajňanskom cirkevnom zbere sa za dvesto rokov od posvätenia tolerančného kostola (1784) po pripomenutie si dvestého výročia jeho posvätenia (1984) vystriedalo iba sedem farárov. Nepočítajúc

krátko Mateja Mialoviča, boli to dvaja Štefánikovci, dvaja Boorovci, Michal Bodický, Mladen Kolény a môj otec Ján. Mladen Kolény bol v Krajnom 33 rokov, otec spomínal na neho ako na predchodcu. Michal Bodický teda patrilo do iných čias. Jednako však v čase môjho detstva ešte žili ľudia, ktorí ho pamätali: zo záverečných školských skúšok z náboženstva – z takzvaných exámenov, z konfirmačnej prípravy, zo služieb Božích v ešte neprestavanom kostole či z bežného života. Zostali po ňom hroby rodičov a sestry za kovovou ohrádkou. Dnes mi je veľmi ľúto, že som si v pamäti nezachoval viac, napríklad zo spomienok babičky Kovárovej, ktorá pásavala husi na briežku pri fare a „chodela k pánu falárovi Bodyckému ge spovedy“.

Nebolo by ale presné povedať, že Bodický bol človekom z iných čias. Lepšie je povedať, že patrilo ku generácii, ktorá tvorila unikátny most medzi svetom odchádzajú-

cim, svetom slovenského romantizmu a svetom rodiacim sa, svetom slovenskej moderny. Veď stačilo málo a „v Nitre“, teda v starobylom Nitrianskom senioráte, ktorý sa tiahol od Holíča a Skalice až po Nitriansku Strelu a Nové Sady, sa mohol za určitých okolností ešte stretnúť so starým Hurbanom. V letách dospievania poznal atmosféru na revúckom gymnáziu, kde stvárnil pestvá s Jurom Janoškom či Matejom Bencúrom – Kukučínom, v dospelosti gigantmi našej cirkvi a kultúry. Práve on, ako dobrý sused a priateľ vždy vítaný na košarišskej fare, kázal na pohrebe Milana Rastislava. (Štefánika) Zažil Veľkú vojnu, koniec Uhorska po tisícich rokoch a zrod Prvej republiky v poslaneckej lavici Slovenskej národnej rady. Pred prahom sedemdesiatky sa ocitá v tom najväčšom slovenskom svete, v Bratislave. Organizuje vysokú školu, vyučujúcu teológiu v sloven-

Pokračovanie na 8. str.

Dokončenie z 7. str.

skom jazyku. Vo vyšívanej kopaničiarskej košeli sa stáva spektakulárnou a honorabilitou, priamo dekanom. Telefonuje. Píše na písacom stroji. Napokon ako starec sa vezie v automobile do Lučenca a zažije hrôzyplnú vec – dokonalú ilustráciu dvoch svetov, ktoré Bodický i zosobňuje i premoštuje – zrážku s konským povozom.

Čítanie osobných memoárov môže človeka niekedy dokonale otráviť. Najmä vtedy, keď z každej vety na vás číha samolúby portrét samotného autora. V Rozpomienkach a pamätiach to tak absolútne nie je! Je to jedna z hodnôt tejto knihy. Spomínajúci autor sa nám narcisticky nepredvádza, neuctieva svoje vlastné kvality, i keď ich bolo neúrekom – veď úlohu zorganizovať teologickú vysokú školu by nedostal iba tak niekto. Bodický sa však stále rozpomína na službu, okolnosti, reálie a pohnútky, a nie na seba. Ak, tak úplne funkčne a vo veľmi proporčnej miere. Takto spomínať a písať nie je jednoduché. Bodický to ale dokázal. Obdivujem ho za to a mám ho ako autora rád.

A keď sme pri tých spomienkach na službu, okolnosti, reálie a pohnútky, sme vlastne pri tom, čo je ústrednou hodnotou tejto knihy: čítavým spôsobom podané gigabajty dát, ktoré nám autor zanecháva, sú skutočne objavenou čiernou skrinkou. Životných ciest a skúseností je u Bodického neúrekom. Je to múdry, kritický pozorovateľ, ktorý má názor. Je natoľko zručný, orientujúci sa v bežných úlohách denného života, skromne charismatický a do „morku“ kostí zbožný, že okrem služby v teréne svojich cirkevných zborov vždy robí ešte niečo ďalšie v prospech celej cirkvi. Bodického životná mapa je teda veľmi plastická a veľká. Ak to chceme znova vyjadriť obrazne: pri odchode z Pondelku do Krajného necestuje strohou čiarou z Lučenca cez Zvolen a Nitru do Vrbového a hore na kopanice. Cesta na kopanice ho vedie z Lučenca na Bystricu, Turcom do Vrútok,

cez Žilinu do Nového Mesta nad Váhom a stadiaľ hore do kopcov. Nech vám teda nič vzácne neunikne zo svedectiev zo školských liet, zahraničných štúdií, z Pondelka, Krajného, Bratislavy. Vzácných detailov, miniportrétov, dát, súvislostí, chutí a vôní, patetického i potmehúdskeho je neskutočné množstvo.

Rozpomienky a pamäti si nerobia nárok na perfektný, históriu dokumentujúci spis. Sú písané počas manželkinho liečenia v Tatranskej Polianke, zrejme na hotelovej izbe, bez podkladov, alebo iba s najmenším minimom z nich. Autor loví v pamäti. Tá je priam geniálna. Má vtedy už sedemdesiatosem rokov. Informovaného čitateľa vyzýva, aby on doplnil a opravil to, čo nie je v poriadku. Ubezpečuje, že písal v dobrej viere. Ani pri písaní tohto testamentu nezaprie, že v jadre je stále dúšpastierom, človekom kazateľne, nie kabinetným akademikom. Píše predovšetkým na oslavu predivnej Božej prozreteľnosti, vedúcej naše cesty. Tým istým dychom motivuje k využívaniu času života na správnu a múdru aktivitu. Nadovšetko nech však - „...všECKO a ve všetCh Kristus!“ (Kolosenským 3, 11).

To, aké predivné sú Božie cesty, chce Bodický demonštrovať pred všetkými čitateľmi. No apel správne využiť čas svojho života adresuje človeku „za mladi“. Prezrádza tým svoju ambíciu prihovoriť sa mladým ľuďom. Nádeja sa, že pri ich rozvoji a hľadaní ako naplniť životné poslanie môže kniha zohrať pozitívnu úlohu. Nech raz nemusia melancholicky vzdychnúť s obviňujúcim sa Sládkovičom v ťažkom verši: „Kto mi vráti zašlé doby, čo ich mladosť zmarila!“ (Hojže, Bože, jak to bolí...).

Toto zacielenie pozornosti na mladého čitateľa je pozoruhodné. A tým vlastne premošťujeme k faktu, že legendárnu knihu, časom odsunutú do kategórie úctyhodných, ale zabudnutých, pre seba objavil farár ešte stále patriaci do mladej generácie, Martin Riecky.

So svojím osobným príbehom nás zoznamuje v predhovore. Jeho cesta k Rozpomienkam a pamätiam viedla cez vášeň k cirkevnej histórii, zabudnutý archív v rimavskosobotskej kostolnej veži a objav útleho, ale fenomenálneho Bodického spisku „Čo sa robí v cirkvi evanjelickej dľa augsburského vyznania v Uhorsku?“ Ten redakčne pripravil na vydanie. Vydal ho zborový dozorca z Nitry, Kukučínov prasynovec Ján Huba (vyd. Slovenský chov, 2017). Spoločne pripravili jej uvedenie v Bodického Španej doline v lete 2017. Človeku zvierá srdce; pri tejto skvelej príležitosti vtedy v starobyľom baníckom obecnom dome rečnili také osobnosti ako Peter Gažík a dnes už zosnulí Miloš Kovačka a Beloslav Riečan...

Martin Riecky dokázal teda Bodického Rozpomienky a pamäti jednoznačne oceniť a rozhodol sa znovuobjaviť ich aj pre širokú čitateľskú obec. Patrí mu za to veľká vďaka! Prepísal ich do elektronickej podoby. Ponechal im kolorit dobovej, ale už veľmi modernej slovenčiny. Opatril ich kritickým aparátom, vysvetľujúcim niektoré reálie. Knihu obohatil obrázkami kostolov, ktoré sa objavujú v deji a genealógiou rodu Bodického manželky Jarmily – dolnozemskej Abaffyovcov, z pera Ondreja Peťkovského. Tým deväťdesiatročné memoáre „upgradoval“, aby sa stali viac prístupnými čitateľovi dnešných čias. A to aj mladému človeku zo sociálnych sietí a streamovacích služieb.

Nie som cirkevný historik, iba rád čítam dobré knihy. Nesmierne sa teším z toho, že sa vzácne Bodického Rozpomienky a pamäti dostávajú opäť k čitateľom. Nebudú ľutovať ani minútu, ktorú strávia pohrúžením sa do rozprávania!

Ivan Elko

*Generány biskup ECAV
na Slovensku*

*Článok bol prevzatý
z Evanjelického Posla spod Tatier,
ročník 111, dvojčíslo 47 – 48 zo
dňa 23. novembra 2021, str. 14*

SVEDECTVO

Pánu Bohu nie je nič nemožné
Žijeme vo veľmi zvláštnej dobe, ktorá je ťažká. Obavy o zdravie, o budúcnosť, smútok. Každodenné ťažkosti sú ešte podporované správami rôzneho druhu či už sú pravdivé, alebo nie. Nechcem vás tu zaťažovať rozoberaním stavu súčasného sveta, v ktorom žijeme.

Chcela by som vás povzbudiť, ako mi Pán Boh pomohol vyriešiť situáciu, ktorá sa zdala byť neriešiteľnou. Preto pootvorím dvere do svojho súkromia s prosbou k Pánu Bohu, aby mi dal tie správne slová, prostredníctvom ktorých by vás môj príbeh oslovil.

Pri svadbe svojich detí si rodičia pevne želajú len to najlepšie. Takto to bolo aj v prípade mojej dcéry. V snahe uľahčiť im začiatok manželského života sme im s manželom navrhli bývanie v rodinnom dome, kde býva len mama a kde sme mali časť domu prerobnúť. Využívali sme ju na rekreačné účely. Veď dom bol dosť veľký a mama bude veselšie. Nepredpokladala som, že pri rozdielnosti pováh nastanú také veľké problémy. Každú vzniknutú situáciu som v modlitbách preberala s Pánom Bohom. Modlila som sa za udržanie manželstva, veď tam bolo aj dieťa. V snahe vyriešiť situáciu bolo jediným možným riešením, aby sa mladí osamostatnili. Kúpili si byt a zariadili si ho. Zať sa od našej rodiny „úplne odtrhol.“ Pre mňa bolo najťažšie obdobie, keď sme nemohli skoro rok vídať našu vnučku. Dúfala som, že sa manželstvo zachráni, no nestalo sa. Nasledoval rozvod a dcéra sa vrátila bývať k mame do rodičovského domu. Dieťa – dcérku majú rodičia v striedavej starostlivosti.

Bolo to ťažké obdobie pre nás všetkých. Vyrovnáť sa s celou situáciou nebolo vôbec jednoduché. Obaja s manželom sme tiež spravili chyby, ale ako to všetko urovnať, keď druhá strana sa nechce ani len stretnúť?

Bol to pre mňa veľký balvan na

duši, ktorý ma ťažil. Vedela som, že v tom mi môže pomôcť jedine Pán Boh. Že Jemu nie je nič nemožné. A tak som sa Mu v modlitbe zverila. Modlitebnú chvíľu umocnila moja predstava, že je pri mne Pán Boh a Pán Ježiš. Pre dôstojnosť som na stôl dala krížik a zapálenú sviečku. A do mojej predstavy som zahrnula aj zaťa, aby som mu všetko vysvetlila. Viem, že si možno niekto povie, že je to naivné, ale som to tak vnútorne cítila. Nedala som šancu môjmu egu a rozumu, ktorý by mi hovoril, že je to hlúposť.

Bola to moja najúprimnejšia sponď, ktorá išla z hĺbky srdca. Bolo tma veľa slz. Ukončila som to modlitbou. Ďakovala som, že pri mne boli a s pevnou vierou a nádejou som situáciu zverila do Božích rúk. Pán Boh začal následne konať!

Na mobil mi prišla SMS správa od zaťa týkajúca sa vnučky, keďže majú s dcérou striedavú starostlivosť. Vnučka chodí do škôlky na našom sídlisku „mohla by ste, boli by ste taká dobrá...“

„Pane Bože, ďakujem“ zneli v duši moje slová. Keď mal zať doniesť pre vnučku nejaké veci do školy, prosila som Pána Boha, aby mi poslal Duchu Svätého na pomoc. Aby mi dal silu a vhodné slová, nech si môžem so zaťom vyjasniť dôležité veci. Tento rozhovor však dopadol nad moje očakávanie. Dôležité bolo, že som v pevnej nádeji a viere a ešte väčšej pokore zaťovi povedala o chybách, ktoré som spravila, pretože dnes by som niektoré veci riešila ináč. Neriešila som zaťa a moju dcéru, len mňa a zaťa. Veci sme si vysvetlili.

Ten pokoj, ktorý som cítila na duši sa nedá ani opísať. Obaja rodičia, aj keď sú rozvedení, sa príkladne starajú o svoju dcéru. Táto tiež zvládla, hoci to ani ona nemala ľahké. V modlitbe a vo veľkej pokore. Ďakujem Pánu Bohu, že mi pomohol túto situáciu zvládnuť a vyriešiť.

Myslím si, že je dôležité si dať

v našich životoch veci do poriadku. Pán Boh nám odpustí, ale mali by sme aj my svoje prehrešky, ktoré nás ťažia, konkrétne pomenovať. Nie je to ľahké. Zlé myšlienky a naše ego sú neústupčivé. Diabol veľmi dobre vie, aké máme slabé stránky a práve na tie útočí. V takýchto chvíľach si opakujem vety: „Všetko zvládnem v Bohu, mojom spasiteľovi.“ Alebo „Pane Ježišu, pomôž mi prosím.“ Potom sa modlím modlitbu Otčenáš, pokiaľ tie zlé myšlienky neodídu. Verte mi, že to pomáha. Prečo je to tak veľmi dôležité?

Hovorím to z vlastnej skúsenosti a z prežitých situácií. Akékoľvek myšlienky – či už zlé, alebo dobré, akýkoľvek skutok – dobrý alebo zlý, sa nám vráti. Pred Božou tvárou nič nezatajíme. Nik nás lepšie nepozná ako náš nebeský Otec. Pred svetom možno nejaké veci skryjeme, ale pred Pánom Bohom nie.

Život nám nastaví zrkadlo našich myšlienok a činov. Vráti nám to, čo si myslíme a konáme. Toto je úžasná Božia spravodlivosť. Život a svet, v ktorom žijeme, nie je jednoduchý. Ale máme tu nebeského Otca a Pána Ježiša, ktorí veľmi dobre vedia, že to nemám ľahké.

Láska nebeského Otca je veľmi veľká. Ani si to svojím rozumom nedokážeme predstaviť. Pán Ježiš tu na zemi žil a Pán veľmi dobre vie, čím všetkým prechádzame. On porazil diabla.

Pán Boh podporí snahu človeka, ktorá vedie k dobru, láske, dobrým skutkom. Tie pomôžu nám samým ako aj ľuďom v našom okolí. Nežijeme teda zlo v nás zlými myšlienkami, ktoré ubližujú nám aj ostatným ľuďom. Majme v sebe lásku a pokoru, vieru a nádej.

Verím, že som vám aspoň trochu pomohla a dala nádej, že aj tie najneriešiteľnejšie situácie sa dajú s Božou pomocou vyriešiť. Prajem vám zo srdca, aby ste prežili podobné krásne skúsenosti vo svojom živote.

*Bohuznáma sestra z nášho
cirkevného zboru*

Terézia Vansová: Sirota Podhradských

(Pokračovanie z minulého čísla)

Prešlo niekoľko dní. Viac ako inokedy cítila Viola svoju samotu, cudzotu uprostred ľudí, z ktorých temer každého pokladala za svojho nepriateľa.

A preto zatúžila po úprimnom slove a priateľskom styku s pani Milockou.

Večierkom istého dňa, keď jej domáci všetci odišli do okolia na návštevu, navštívila i ona svoju milú priateľku. Ale veľké bolo jej prekvapenie, keď videla, že tam sa už pripravujú presídliť sa, a prekvapenie jej vzrástlo, keď videla v izbe stáť Daniela.

— Vy tu? — zvolala.

— Áno, prišiel som si po matku. A vás to prekvapilo? — spýtal sa s nežnou výčitkou. — Alebo snáď sa vás nemilo dotklo? — pýtal sa Daniel, podržiac Violinu ruku dlhšie v svojej, a pozeral na ňu nežne, láskavo.

— To nie, len sa mi zdalo, že váš príchod bol neočakávaný.

— Matka ma čakala, a vy, vy mi ani zdar neprajete?

— Oj, áno, prajem vám, veď viete, že vám prajem všetko dobré, mnoho zdaru, šťastia a...

— A?

— A všetkého, čo si sami najvrelšie želáte!

— To je mnoho, Viola! Veľa si želám, a predsa tak blízko splnenie mojej najvreljšej túžby, len ruku vystrieť.

Viola sa zľakla, ľahký nevinný žart ustúpil vážnej otázke. Takto ešte nehovoril k nej nikdy nikto.

— Vy sa ľakáte mojich slov, Viola, a predsa musíte oddávna cítiť, čo od toľkých čias žije v mojom srdci čo jediná túžba, jedna z tých svetlých myšlienok, ktoré osvecujú temnú trať

žitia! Vy to musíte cítiť, Viola, že vás milujem nehynúcou láskou, vernou, nezištnou, odvtedy, čo som vás prvý raz videl tu, v tejto nízkej chyžke stáť, vysokú ako kráľovnú a pokornú sťa prosiacie dieťa!

— Ale vy, pane, zabúdate, kto som ja a akú ťažkú obžalobu vrhajú ľudia na moje meno. Vy zabúdate, že som chudobná, pohanená, tupená!

— Nezapúdam, Viola, nič nezapúdam! Neverím obžalobe, ktorou pohanili vášho otca, neverím v jeho vinu, pre mňa nie ste chudobná, nie pohanená a tupená, pre mňa ste bohatá, skvelá, cenná bytosť.

Viola sklonila hlávku. Či to predvídala? Nie, nikdy nepomyslela na niečo podobného, veď ako by aj, ona?! Hoci aj pani Milocká často nadškrtla niečo podobného. Viola to dokonca brala za žart od hovornej panej, alebo to dokonca prepočula. A teraz?

— Vy mlčíte! Snáď sa vás nemilo dotklo moje vyznanie?

— Nečakala som to, nemyslela som...

— V tom je mnoho smutného pre mňa! Vy ste nečakali, nemysleli na to, kým každá moja myšlienka vás objímala, každé hnutie srdca vám v ústrety bilo.

— Odpusťte! Veď ma znáte, vy viete, aká je moja duša, moje srdce je snáď nie schopné pocítiť opravdivú lásku! Teraz ste ma prekvapili, musím sa spamätať.

— Teda dovoľte, aby som smel zajtra navštíviť vášho tútora a získať si úplnú istotu.

Či má privoliť? Oj, radšej by mu povedala, aby to nerobil, že darmo bude konať tie kroky. A či nie darmo? Veď snáď

by bolo predsa možné pri boku Daniela nájsť opravdivý mier a zabudnúť na všetko, všetko! Spomenula si na pobyt v tútorovom dome, na všetky priekoria a privolila.

Daniel vzal jej ruky do svojich a vrúcne ich lúbal.

Ona sa vytrhla splašená, zároveň však ako ťažkým snom obklúčená ponáhlala sa domov.

Danielove slová, jeho horúci pohľad, chvejúci sa hlas vyvolal búrku vo Violinom dosiaľ ešte neprecitnutom srdci a čo dosiaľ len ešte ako divné, neisté tušenie, to teraz ako desiaca a spolu i blažiaci istota stálo pred ňou: že Viola miluje, ale, ach, nie Daniela!

Túžobným okom hľadela nahor k okienku milej svojej komôrky, veru dobre by jej bolo bývalo tam v tichosti preboriť sa k víťazstvu, poznať pravú cestu, ktorá sa otvára pred ňou. No ju volali povinnosti ta do prízemnej izby, ku kreslu choreho tútora.

Ako ďaleko vzdialená, ako neprítomná duchom bola Viola tohto večera v spoločnosti svojich domácich a hostí! Rozhovor a smiech prítomných dorážal k nej sťa šumenie ďalekých vln, rozrážajúcich sa o úskalie vysokého brehu! Na nemalé zadivenie domácich, ktorí to skoro zbadali, prepočula tu otázku alebo rozkaz domácej panej, tam dala odpoveď opačnú na dotaz alebo žiadosť ujcovu, a čo sa jej dosiaľ nikdy neprihodilo, to sa stalo teraz: Viola bola veľmi roztržitá.

Pani Vilinská to prvá spozorovala a tešila sa tomuto úspechu, veď nemienila ani ináč, než že Viola sa už zasnúbila

s Milockým a on že to čochvíľa oznámi rodine. Pri Violinej samostatnej povahe pokladala to za celkom správne a v tom prípade bola by náklonná Virole všetko odpustiť, ba na jej zasnúbenie prekvapiť ju i nejakým vzácnym darom, keby sa jej vydaril tento plán; s Hermínkou a Imrom ľahko by potom uskutočnila svoje ďalšie plány, ktoré sa jej stali už podstatnou potrebou života. Bublák a jeho nápadné korenie sa Hermínke pokladala za maličkosť celkom prirodzenú, maličkosť, ktorá má výhodu, že môže povzbudiť netečného Imra jasne sa vyjadriť.

Tak Violina tetka ponímala stav vecí a usmiala sa blahosklonne na devu, ktorá si nijako nevedela vysvetliť tento úsmev.

Lepáryho mdlé zraky oživil, keď videl Violu vkročiť do izby, a skoro sa pripojil k nej.

— Čo sa stalo môjmu holúb-

kovi? — opýtal sa zníženým hlasom. — Violkine očká svietia divným ohňom. Dievčatko, ohňom, ktorý môže roznieť plameň aj v srdci takeho starého ujca, ako som ja! Neľakaj sa ma, devuška, neľakaj sa ujca, ktorý je dosť starý, aby si mala k nemu dôveru a trochu náklonnosti!

Ale Viola sa neponáhľala podať nejaký dôkaz dôvery a náklonnosti k tomuto novému ujcovi. Ba naopak, ustúpila od neho a odvetila odmerane:

— Mýlite sa, my nie sme rodina, a tak dôvera a náklonnosť medzi nami nemá miesta!

— Nieže tak, nie, dieťa moje! Ty nerozumieš ešte mnohému na svete, si klasicky naivné, nevinné a chutné dievčatko! — Pri tých slovách sa uklonil napred a blysol na ňu žiadostivým pohľadom, na čo Violinu tvár pokryl rumenec hnevu a studu.

Imrich, ktorý tiež pri veče-

ri zbadal, že Viola je dnes nie, ako býva, pozeral často v stranu, kde bola, a aj jeho pohľad zračil otázku a nelíčený obdiv. Keď videl obchádzať Lepáryho okolo Violy, pozoroval ich oboch a jeho obočie sa stiahlo hnevým pohybom. Ba keď videl, že urazená Viola sa odvrátila od svojho pokušiteľa, vstal a pristúpil k nej práve vtedy, keď chcela odísť so stolovým náradím do kuchyne. Lepáry jej úslužne pomáhal pri tom, keď zbadal Imricha.

— Ach, tu si, kamarát! Máš mi niečo rieciť? Nie? To je pekné, ale pozri len, aký šťastný ujec som ja, keď smiem tejto krásnej devuške pomáhať! My sme už celí priatelia, ba už si tykáme!

Deva ustrnula nad touto lžou, nevedela v prvej chvíli, akou zbraňou má sa brániť proti týmto nápadom.

(Pokračovanie nabudúce)

Podľa originálu Terézie Vansovej pripravuje L. Jancíková

Autori piesní v našom evanjelickom spevníku:

ALBERT F. BAYLY

Vďaka Ti, Bože, nebeský otče, (ES 363). Toto sú prvé slová piesne 363, každý deň by sme ňou mali ďakovať za našu zem, za jej plody a dary, ktoré nám dáva. Sami si dostatočne nevedomujeme, ako rýchlo toto všetko strácame. Snažme sa uchrániť nielen našu vieru, ale aj plánetu, o ktorú sa máme starať a nie ju ničieť.

Albert Bayly sa narodil 6. septembra 1901. Vyznával baptistickú vieru a členom zboru sa stal vo svojich 13 rokoch. Vyštudoval za lodníka a neskôr získal externý bakalársky titul na post kazateľa. V roku 1929 bol aj vysvätený za kňaza a skončil kurz

pisania básní v Mansfield College na Univerzite v Oxforde. Počas prvej svetovej vojny sa stal pacifistom, lebo nevidel vo vojne zmysel, prihlásil sa teda do organizácie Červený kríž a neskôr bol ako člen ČK povolaný do 2. svetovej vojny. V roku 1946 dostal povolenie byť kazateľom v Burnley. Počas života vystriedal ako kazateľ veľa zborov, bol pozvaný aj do zahraničia, ale odmietol túto ponuku.

Bol jedným zo zakladateľov umeleckého smeru zameraného v Anglicku na písania piesní renesančným štýlom. Vydal zborníky piesní v období rokov: 1950 (Radujte sa, ó ľudia),

1967 (Znova hovorím Radujte sa), 1971 (Vždy sa radujte), 1977 (Radujte sa v Bohu) a 1982 (Radujte sa spolu, ktoré zahŕňali hymny o všetkých starozákonných prorokoch). Niektoré z jeho piesní sa objavujú vo veľkom spevníku. Sám napísal jednému redaktorovi, že si nežiada, aby jeho chvály boli spolplatnené a preto sú prístupné pre každého. Bol podporovateľom a zároveň podpredsedom Hymn Society (niečo ako náš Výbor pre cirkevnú hudbu). Náhlou smrťou nás opustil 26. júla 1984.

Podľa internetu spracoval Marián Beréni

MODLITEBNÉ OKIENKO január 2022

52. týždeň (1. 01.–02. 01.)

Ďakujeme za predchádzajúci rok 2021 a prosíme za Božiu milosť v nadchádzajúcom roku 2022

„Takisto aj Duch prichádza na pomoc našej slabosti. Veď nevieme ani to, za čo sa máme modliť. Ale sám Duch sa za nás prihovára nevysloviteľnými vzdychmi.“ (Rímskym 8:26)

Pane Ježišu, Ty si Cesta, Pravda a Život. Kto verí v Teba, nezahynie, ale má večný život. Stojíme tu, pred Tvojou tvárou a rekapitulujeme vo svojom srdci, ako sme prežili rok minulý, čo nám dal, čo vzal a aký bol, čo sme konali a mohli konať a nekonali. Bol to ťažký rok pre každého z nás, prežili sme ho však a sme tu z Tvojej milosti. Aj keď celý náš národ kvária bolesti a súženia, Ty si premohol svet a s vďakou vchádzame do nového roku. S vďakou voči Tvojmu majestátu, že si nás ponechal tu na zemi napriek našim nedostatkom a máš s nami ešte trpezlivosť. Ďakujeme Ti, že sme tu, že si i napriek všetkým ťažkostiam zosielaš na nás svoje požehnanie, že máme čo jesť, čo piť a sme slobodní, netrpíme pre vieru. Prosíme preto za trpiacich, aby si zmiernil ich utrpenie, aby si nám ukázal tú pravú cestu, ktorá vedie k spásu a použil si nás na Tvoju slávu. A tak prosíme z celého srdca, buď k nám milostivý aj v nadchádzajúcom roku, ak je to Tvoja vôľa, lebo nevieme dňa ani hodiny, kedy sa naša pozemská púť skončí, kedy si prídeš v oblakoch pre svojich vyvolených. Prosíme, odpusť nám všetky prehrešky, všetky previnenia a daj, aby sme aj my patrili k Tvojmu vyvolenému národu, daruj nám večný život v Tvojich sieňach. Nielen o seba prosím, Pane náš, ale aj o všetkých ľudí dobrej vôle. Ty si slúbil, že vypočuješ modlit-

by a budeš prítomný tam, kde sa dvaja alebo traja zídu v Tvojom mene. Daruj nám dar modlitby a lásky, aby sme sa prihovárali jeden za druhého a žili podľa Tvojich prikázaní a boli spasení. Buď vždy s nami. Po všetky dni nášho života. AMEN

01. týždeň (03. 01.–09. 01.)

Prosíme za ľudí, ktorí sú vo vláde, za ľudí, ktorí sú na čele cirkvi, za ľudí, ktorí usmerňujú náš život

„Každý nech sa podriadi vrchnosti. Lebo niet vrchnosti, ak len nie od Boha, a tie, ktoré sú, ustanovil Boh.“ (Rímskym 13:1)

Nebeský Otče, srdcia predstaviteľov tejto krajiny sú v Tvojich rukách, preto voláme k Tebe v mene Pána Ježiša Krista, aby Božia múdrosť vstúpila do srdca ľudí postavených k moci a aby im bolo Božie poznanie milé. Prosíme o rozvahu, aby nad nimi bdela, rozumnosť ich strážila, aby boli uchránení od zlej cesty, od zlých prevrátených ľudí a klamárov, ktorí opúšťajú priame chodníky a kráčajú po cestách temnoty, ktorí sa tešia zo zla. Prosíme, aby nad nimi spočíval Pánov Duch, Duch múdrosti a rozumnosti, Duch rady a sily, Duch známosti a bázne Božej. Nech v bázni pred Pánom majú svoju záľubu. Daj, prosíme, aby nesúdili podľa videnia svojich očí, aby nerozhodovali podľa počutia svojich uší, ale nech podľa spravodlivosti a práva súdia slabých a biednych na zemi. Ty im daj silu, lásku a svoj pokoj do ich srdca. Vypočuj, prosím, modlitbu našu vrúcnu. AMEN

02. týždeň (10. 01.–16. 01.)

Chváľme a velebme nášho Otca nebeského

„Pane, Bohom si mi, zvelebujem Ťa, chválim Tvoje meno, veď si zázračne uskutočnil dávne

ustanovenia s pevnou vernosťou!“ (Izaiáš 25:1)

Pane Bože, Otče náš všemohúci, spolu s anjelmi a svätými Ti vzdávame vďaky, lebo Ty si jediný Svätý Pán Boh zástupcov. Nevieme vyjadriť slovami našu vďaku za Tvoju vernosť a najst slová chvály. „Poďte, plesajme v Pánovi, oslavujme Boha, našu spásu.“ Ž 95:1. Tešíme sa, radujeme sa, veselíme a sme šťastní, že si, Pane náš nebeský, že si mocný, nesmierny, milovaný a si naším nebeským Otcom. Oslavujeme Ťa aj žalmom 145: BUDEM ŤA VYVYŠOVAŤ, MÔJ BOH A KRÁĽ. 1. Budem Ťa vyvyšovať, môj Boh a kráľ, dobrorečiť tvojmu menu na večné veky. 2. Deň čo deň Ti budem dobrorečiť, chváliť Tvoje meno na večné veky. 3. Veľký je Hospodin, hoden každej chvály, jeho veľkosť sa nedá vystihnúť. 4. Pokolenie pokoleniu chváli Tvoje činy, hlása Tvoje hrdinské skutky. 5. Úchvatnú slávu Tvojej veľby a Tvoje zázračné diela chcem ospevovať. 6. Hovoriť budú o moci Tvojich úžasných skutkov, ja chcem rozprávať o Tvojich veľkých činoch. 7. Budú šíriť pamiatku Tvojej veľkej dobroty a plesať nad Tvojou spravodlivosťou. 8. Hospodin je milostivý a milosrdný, zhovievavý a láskyplný. 9. Hospodin je dobrotivý voči všetkým, zľutúva sa nad všetkými stvoreniami. 10. Nech Ťa chvália, Hospodin, všetky Tvoje skutky, nech Ti dobrorečia Tvoji verní. 11. Nech hovoria o Tvojom slávnom kraľovaní, nech rozprávajú o Tvojej moci, 12. Aby sa ľudia dozvedeli o Tvojich hrdinských skutkoch a o slávnej nádhere Tvojho kráľovstva. 13. Tvoje kráľovstvo pretrvá všetky veky, Tvoja vláda všetky pokolenia. 14. Hospodin podopiera všetkých padajúcich, dvíha všetkých sklúčených. 15. Na Teba sa upierajú oči všetkých, Ty im dávaš pokrm v pravý čas. 16. Otváraš

svoju ruku a ochotne sýtiš všetko, čo žije. 17. Hospodin je spravodlivý vo všetkom, čo koná, a milostivý vo všetkých svojich skutkoch. 18. Hospodin je blízky všetkým, čo ho vzývajú, všetkým, čo ho vzývajú úprimne. 19. Plní želanie tých, čo sa Ho boja, počuje, keď volajú o pomoc, a pomáha im. 20. Hospodin chráni všetkých, čo ho milujú, ale všetkých bezbožníkov zahubí. 21. Moje ústa budú chváliť Hospodina, a všetko tvorstvo nech dobrorečí Jeho svätému menu... na večné veky. AMEN

03. týždeň (17. 01.–23. 01.)

Prosme za uzdravenie ľudí aj prírody

„Na vlastnom tele vyniesol naše hriechy na drevo, aby sme odumreli hriechom a žili spravodlivosti; Jeho krvavé rany vás uzdravili.“ (1. Petra 2:24)

Na kolenách prosíme, Bože, Otče náš, v mene Tvojho jednorodného Syna a Jeho nevinnú smrť na dreve kríža, aby si vypočul naše modlitby za uzdravenie národa, za uzdravenie prírody. Prosíme, zmierni naše utrpenie, keď sme zlomení a uväznení sebecktvom, strachom, ubližovaním a mlčaním. Prosíme, pomôž nám. Pošli svojho Svätého Ducha, Pane náš. Odpusť nám a zachráň nás! Vyžeň nepriateľa! Daj nám v srdciach pocítiť Tvoju moc, pre Teba nič nie je nemožné. Daj nám silu a vieru, aby sme Ti slúžili a modlili sa. Vieme, že Pán Ježiš za nás bojuje, že za nás zomrel, že na tretí deň vstal z mŕtvych a prihovára sa za nás aj za naše tvrdé srdcia. Zmy z nás všetky zranenia, všetky hriechy, daj nám trpezlivosť čakať na Tvoju milosť. Zjednoť nás v sebe, v Tvojej nekonečnej láske, o to Ťa prosíme. Neopusti nás. Uzdrav naše ubolené telá, naše trúchlivé duše, pozri láskavým okom aj na Tvoje stvorenstvo okolo nás, na zvieratká, lesy, jazerá, ktoré sú choré naším pričinením. Nedovoľ, aby sme mlčali, daruj nám ducha smelosti, aby sme sa dokázali postaviť tvárou v tvár

nepriateľom pravdy, nepriateľom spravodlivosti a tým, ktorí devastujú. Nás aj všetko okolo. Ďakujeme, že nás počuješ a zošleš nám pomoc. Prosíme a modlíme sa za to všetko v mene Ježiša. AMEN

04. týždeň (24. 01.–30. 01.)

Ďakujeme za ľudí, ktorí nám chcú pomôcť a sú plní Ducha Svätého

„Pán je Duch; a kde je Pánov Duch, tam je sloboda.“ (2. Kor. 3:17)

Vieme z Písma, že sme chrámom Božím a že v nás prebýva Boží Duch. Ak Mu dovoľme vstúpiť do našich srdc. Často pre zatvrdilosť srdc necítíme závan Ducha Božieho, ktorého sme dostali, sme zlí, aj napriek tomu prosíme, Pane Ježišu, daj nám pocítiť Bo-

žiu lásku v našich srdciach. Nedovoľ, aby sme Ho zarmucovali, aby sme zapierali našu Božskú podstatu, ale daj nám pocítiť silu Jeho moci, aby sme boli svedkami Slova na celej zemi. Medzi svojimi blízkymi, medzi susedmi, známymi, ale i neznámymi tak, ako nám Ty budeš dávať znať. Nezavrhuj naše srdcia pred ľuďmi, ktorí nás napomínajú k dobrému, zvráť našu pýchu, namyslenosť, ale daruj nám pravú vieru, lásku a pokoj Boží, ktorý prevyšuje každý rozum, srdcia i mysle v Kristu Ježišovi, našom Pánovi. Ďakujeme za ľudí, ktorí konajú službu Pánovi a sú naplnení Tvojím Duchom. Požehnávaj ich prácu na Tvojej vinici, aby obrátili veľa ľudských srdc. Vypočuj naše prosby a buď s nami. AMEN

Tieto stretnutia v zbere prebiehajú v online priestore. O spôsobe stretnutia a pripojenia sa informujte u vedúceho skupinky alebo brata farára.

Modlitebná skupinka mladých žien

Modli sa najviac vtedy,
keď je najťažšie sa
modliť...

Kedy? Každý piatok o 17:15

Kde? V miestnosti detskej
besiedky

Prečo? "Mnoho zmôže v účinkoch
modlitby spravodlivého"
(Jakub 5,16)

ECAV LEVICE VÁS POZÝVA NA:

**SPOLOČENSTVO
BRATOV**

KAŽDÉHO VEKU

VŽDY 2. A 4. UTOROK V MESIACI
O 18:00
V NAŠOM ZBOROVOM CENTRE

Olga Kristínová

Nedeľný čas

Počuješ, človeče, nedeľné zvony zvonja,
 ach, ako krásne spievajú!
 To Teba, mňa, naše deti aj vnúčatá
 do chrámu Božieho volajú.
 Zanechaj práce, zabudni na svoje starosti
 a poď v Boží chrám,
 kde duše tvojej sa pokoj zhostí.
 V chrámovom tichu zvešť Slova Božieho
 nám znie,
 učí nás ako žiť a plniť Božie poslanie.
 Hlas organu srdcia nám otvára
 a z úst našich znejú piesne na chválu
 a česť nášho Pána.
 Modlitby vrúcne k otcovi nebeskému
 sa v chráme nesú,
 prosby a vďaky naše časom vypočuté sú.
 Rozmýšľaj, kým je tu pokánia čas.
 Do zloby diabla zvádza nás svet,
 nedajme sa mu oklamať a zviest.
 Dedičstvo predkov, naše chrámy vážme si viac,
 buďme hrdí na to,
 čo krvopotne z generácie na generáciu
 zanechali pre nás.
 Buďme im vďační za vieru, akou žili
 a nesklamme ich ani my,
 keď nám ju pri krste svätom vstúpili.
 Milovaný Bože, čuj mojej prosby hlas,
 zachovaj svoj ľud v pravej viere žiť
 a nakoniec, keď príde čas posledný
 stretnutie s Tebou v Božom kráľovstve
 všetkým zažiť.

Tieto stretnutia v zbore prebiehajú v online priestore. O spôsobe stretnutia a pripojenia sa informujte u vedúceho skupinky alebo brata farára.

Nechajte deti a nebráňte im prichádzať ku mne, lebo takým patrí nebeské kráľovstvo.
 Matúš 19:14

**DETSKÁ BESIEDKA
 KAŽDÚ NEDEĽU O 10:00**

KAŽDÝ PIATOK
 O 17:00

**MLÁDEŽ
 LEVICE**

**MLÁDEŽ
 LEVICE**

**V PRIESTOROCH
 ECAV LEVICE**

Bratia a sestry, ktorí by ste mali záujem prislúžiť sviatosť Večere Pánovej vo Vašej domácnosti, kontaktujte brata farára Martina Rieckeho na telefónnom čísle **0918828115**, alebo prostredníctvom mailu **martinriecky@gmail.com**.

Služby Božie Vianoce 2021 a január 2022

24. 12. Štedrý večer

Téma: Plnosť času

15.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

17.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

25. 12. 1. slávnosť vianočná

Téma: Zjavila sa milosť Božia

9.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

10.15 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

26. 12. 2. slávnosť vianočná

Téma: Otvorené nebesá

9.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

10.15 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

31.12 Závierka občianskeho roka

Téma: Bdelosť a vernosť

17.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

02. 01. Nový rok

Téma: V Ježišovom mene

9.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb, s Večerou Pánovou

10.15 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb, s Večerou Pánovou

Účastníkom SB, ktorí budú počúvať SB pred kostolom a budú chcieť prijať VP, bude im prislúžená pred kostolom.

09. 01. Zjavenie Krista Pána mudrcom

Téma: Sláva Pánova

9.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

10.15 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

16. 01. 2. nedeľa po Zjavení

Téma: Ježišova prítomnosť posväcuje domácnosť

9.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

10.15 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

23. 01. 3. nedeľa po Zjavení

Téma: Ježišova prítomnosť posväcuje domácnosť

9.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

10.15 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

30. 01. 3. nedeľa po Zjavení

Téma: Dobrým premáhaj zlé

9.00 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

10.15 Služby Božie v režime OP, maximálne 30 osôb

CIRKEVNÝ ZBOR EVANJELICKEJ CIRKVI A. V. NA SLOVENSKU LEVICE

Služby Božie

SLUŽBY BOŽIE BUDÚ DOSTUPNÉ AJ ONLINE NA FACEBOOKU ECAV LEVICE

4. ADVENTNÁ NEDEĽA - SLUŽBY BOŽIE S VEČEROU PÁNOVOU

9.00 HOD. V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

10.15 HOD V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

ŠTEDRÝ VEČER

15.00 HOD. – V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

17.00 HOD. – V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

PRVÁ A DRUHÁ SLÁVNOSŤ VIANOČNÁ

9.00 HOD. V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

10.15 HOD. V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

31. 12. - STARÝ ROK

17.00 HOD – SLUŽBY BOŽIE V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

2. 1. 2022 NEDEĽA PO NOVOM ROKU – NOVOROČNÉ SLUŽBY BOŽIE

9.00 HOD. V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

10.15 HOD. V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

1. NEDEĽA PO ZJAVENÍ – 9. JANUÁRA – BUDE AKO ZJAVENIE KRISTA PÁNA (TRAJA KRÁLI)

9.00 HOD. V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

10.15 HOD V REŽIME OP MAXIMÁLNE 30 OSÔB

Pod pojmom „OP“ sa rozumejú očkovaní a prekonaní, teda:

- osoby, ktoré sú kompletne zaočkované,
- osoby, ktoré prekonali COVID-19 pred nie viac ako 180 dňami,
- deti do 12 rokov a dvoch mesiacov veku.

Je potrebné sa na služby Božie
prihlásiť u brata farára
na telefónnom čísle
0908 828 115.

Ak máte možnosť sledovať služby Božie
online, prosíme vás
uprednostniť túto formu.

Dajme priestor osobne sa zúčastniť
na službách Božích
najmä starším ľuďom,
ktorí nemajú možnosť online sledovania.

